

গাহাসটসই (Gāhā Sattasāī / গাথা সপ্তশতী)

গাহাসটসই (Gāhā Sattasāī / গাথা সপ্তশতী) হ'ল প্রাচীন ভারতীয় প্রাকৃত সাহিত্যৰ এক অদ্বিতীয় ধৰ্মনিৰপেক্ষ লোক-কাব্য আৰু প্ৰেম-সংগীতৰ সংকলন।

১. গাহাসটসইৰ পৰিচয় আৰু পৃষ্ঠভূমি

- সংকলনকৰ্তা: সাতবাহন বংশৰ সুখ্যাত ৰজা হাল (Hāla) (আনুমানিক প্ৰথমৰ পৰা দ্বিতীয় শতিকা)।
- ভাষা: মূলতঃ মহাৰাষ্ট্ৰী প্ৰাকৃত ভাষা (Maharashtri Prakrit)।
- অনুবাদ/নামৰ অৰ্থ: 'গাহা' মানে গাথা বা শ্লোক আৰু 'সটসই' মানে সপ্তশতী (সাতশ)। অৰ্থাৎ, 'সাতশ গাথা বা শ্লোকৰ সংকলন'।
- ছন্দ: সমগ্ৰ কাব্যখনি 'গাথা' (Gāthā) ছন্দত ৰচিত।
- শ্ৰেণী: ই কোনো দীঘলীয়া কাহিনীমূলক কাব্য নহয়, বৰঞ্চ মুক্তক কবিতাৰ (Anthology of independent verses) এক বৃহৎ সংকলন।

২. মূল বিষয়বস্তু আৰু ব্যাখ্যা

গাহাসটসই কাব্যখনত মধ্যযুগীয় বা প্ৰাচীন গ্ৰাম্য ভাৰতৰ (বিশেষকৈ মহাৰাষ্ট্ৰ আৰু দাক্ষিণাত্য অঞ্চলৰ) গাৱলীয়া জীৱন, গ্ৰাম্য প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য আৰু মানুহৰ আৱেগ-অনুভূতি প্ৰকাশ পাইছে:

- শ্ৰেঙ্গাৰ ৰসৰ প্ৰধানতা: সংকলনখনৰ বেছিভাগ শ্লোকতেই প্ৰেম, সৌন্দৰ্য, মিলন আৰু বিৰহ (বিপ্লবশ্ৰেঙ্গাৰ) সাৱলীলভাৱে প্ৰকাশ পাইছে।
- গ্ৰাম্য জীৱনৰ নিভাঁজ ছবি: ৰাজপ্ৰসাদৰ চাকচিক্যতকৈ গাৱঁৰ খেতিয়ক, গাওঁলীয়া জীয়াৰী, নৈৰ পাৰ, শস্যৰ পথাৰ আৰু পাহাৰীয়া গাৱঁৰ সহজ-সৰল জীৱনটো ইয়াত অতি স্পষ্টভাৱে ধৰা দিছে।
- নাৰী হৃদয়ৰ আৱেগ: প্ৰেমত পৰোঁতে বা বিৰহত ছটফটাওঁতে গাৱলীয়া নাৰীৰ মনত কি আৱেগ-প্ৰতিabৰিয়া ঘটে, তাৰ চিত্ৰায়ণ অত্যন্ত হৃদয়স্পৰ্শী।
- প্ৰকৃতি আৰু মানুহ: নদী, গছ-গছনি, বসন্ত-বৰ্ষা ঋতু আৰু গাৱঁৰ প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ মানুহৰ অনুভূতিৰ সৈতে একাকাৰ হৈ পৰে।

৩. সাহিত্যিক আৰু ঐতিহাসিক গুৰুত্ব

১. প্ৰথম সংকলিত প্ৰাকৃত সাহিত্য: ভাৰতীয় ধৰ্মনিৰপেক্ষ লোক-সাহিত্যৰ সংকলনসমূহৰ ভিতৰত ইয়াৰ স্থান আটাইতকৈ প্ৰাচীন।

২. পৰৱৰ্তী সাহিত্যলৈ প্ৰভাৱ: সংস্কৃত সাহিত্যৰ শ্ৰেষ্ঠ কবি কালিদাস, বাণভট্ট আৰু পিছলৈ হিন্দী সাহিত্যৰ কবি বিহাৰীৰ 'বিহাৰী সংসঙ্গ'ৰ ওপৰত গাহাসটসইৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট।

৩. সামাজিক ইতিহাসৰ সমল: প্ৰাচীন দাক্ষিণাত্যৰ সমাজ-ব্যৱস্থা, প্ৰথা, ৰীতি-নীতি আৰু নাৰীৰ স্থান বুজিবলৈ ই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ঐতিহাসিক দলিল।

গাহাসট্ৰসই (গাথা সপ্তশতী) গ্ৰন্থখনিৰ আৰম্ভণিতে থকা প্ৰথম পাঁচটা গাথাত কবি-সংকলক ৰজা হালে ইষ্টদেৱতাৰ বন্দনা, কাব্যৰ প্ৰশংসা আৰু গ্ৰাম্য প্ৰেমৰ অপূৰ্ব ৰূপ দাঙি ধৰিছে। তলত প্ৰথম পাঁচটা গাথাৰ অনুবাদ আৰু সাহিত্যিক আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ল:

১ম গাথা: শিৱ বন্দনা (মঙ্গলাচৰণ)

- অনুবাদ:

"যি শিৱৰ জটাজালত সন্নিৱিষ্ট সন্ধ্যাৰ প্ৰণামৰ সময়ৰ অৰ্ধচন্দ্ৰমাটো অমৃতৰ ফেনা যেন দেখায়, আৰু যাৰ দ্বাৰা দেৱী পাৰ্বতীৰ চৰণ কমল শোভিত হৈ পৰে—সেই পঞ্চগনন মহাদেৱক বন্দনা জনাওঁ।"

- আলোচনা:

গ্ৰন্থখনিৰ আৰম্ভণি ঘটিছে এটা সুন্দৰ মঙ্গলাচৰণেৰে। প্ৰাচীন ভাৰতীয় কাব্য পৰম্পৰা অনুসৰি কাৰ্যৰ নিৰ্বিন্ম পৰিসমাপ্তিৰ বাবে দেৱ-বন্দনা কৰা হৈছে। ইয়াত মহাদেৱ শিৱ আৰু দেৱী পাৰ্বতীৰ যুগল সৌন্দৰ্য্যৰ মনোৰম চিত্ৰণ কৰা হৈছে।

২য় গাথা: কাব্যৰ মাহাত্ম্য আৰু প্ৰশংসা

- অনুবাদ:

"যিসকলে মধুৰ আৰু অমিয়া প্ৰাকৃত কাব্য পঢ়িব বা শুনিবলৈ নাজানে, অথচ প্ৰেম-ভালোবাসাৰ তাত্ত্বিক আলোচনা কৰিবলৈ যায়—তেওঁলোক লাজত পৰিবলগীয়া নহয় নে?"

- আলোচনা:

এই গাথাটিত ৰজা হালে প্ৰাকৃত ভাষাৰ সাহিত্যিক মূল্য আৰু কাব্যিক মাধুৰ্য্য প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। সংস্কৃতৰ বিদগ্ধতাৰ বিপৰীতে থলুৱা প্ৰাকৃত ভাষাত যে হৃদয়স্পৰ্শী প্ৰেমৰ সঁচা অনুভূতি প্ৰকাশ পায়, তাক কবিয়ে স্পষ্ট কৰি দিছে।

৩য় গাথা: ৰজা হালৰ সংকলনৰ পৰিচয়

- অনুবাদ:

"ৰজা হালে কোটি কোটি অলংকৰণপূৰ্ণ গাথাৰ মাজৰ পৰা বাছি বাছি সাতশ (৭০০) শ্ৰেষ্ঠ আৰু সুন্দৰ গাথা সংগ্ৰহ কৰি এই 'সপ্তশতী' ৰচনা কৰিলে।"

- আলোচনা:

এই শ্লোকটোত সংকলনখনিৰ পৃষ্ঠভূমি প্ৰকাশ পাইছে। ইয়াত জনায় যে সেই সময়ৰ লোক-সমাজত প্ৰচলিত হাজাৰ হাজাৰ প্ৰাকৃত গাথাৰ পৰা কেৱল শ্ৰেষ্ঠ গাথাসমূহ বাছনি কৰি সংকলক হালে এই গ্ৰন্থখনি গঢ়ি তুলিছিল।

৪ৰ্থ গাথা: নায়িকাৰ বিৰহ আৰু প্ৰকৃতি (বিপ্লৱ শ্ৰেঙ্গাৰ)

- অনুবাদ:

"প্ৰবাসলৈ যাবলৈ ওলোৱা প্ৰিয়তমৰ বিচ্ছেদৰ ভয়ত কঁপি উঠা গাৱঁৰ তৰুণীজনীৰ চকুৰ পানী ছিটিকি পৰি গালত শুকাই যোৱা প্ৰসাধন চন্দনৰ গুৰিৰ দৰে বগা হৈ পৰিছে।"

- আলোচনা:

ইয়াৰ পৰাই গ্ৰন্থখনৰ মূল ৰস—শ্ৰেঙ্গাৰ (প্ৰেম আৰু বিৰহ) আৰম্ভ হৈছে। গ্ৰাম্য জীৱনৰ এগৰাকী সৰল গাৱলীয়া নাৰীৰ মনত প্ৰিয়জনৰ বিচ্ছেদৰ আশংকাই আনি দিয়া চৰম ব্যাকুলতা আৰু চকুৰ পানীৰ সুন্দৰ প্ৰাকৃতিক ৰূপ ইয়াত প্ৰকাশ পাইছে।

৫ম গাথা: প্ৰেমৰ সৰলতা আৰু আকুলতা

- অনুবাদ:

"প্ৰিয়জন ওচৰলৈ আহিলে যি আনন্দ আৰু চকুৰ লজ্জা ফুটে, আৰু তেওঁ ফালৰি কাটি আঁতৰি গ'লে হৃদয়ত যি তীব্ৰ বিৰহৰ জুই জ্বলে—ইয়েই হ'ল নিৰ্ভাজ প্ৰেমৰ স্বভাৱ।"

- আলোচনা:

এই গাথাত সাঁচা প্ৰেমৰ মনস্তাত্ত্বিক স্বভাৱ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। প্ৰেমিক সন্মুখত থাকিলে লাজ আৰু আনন্দৰ সংমিশ্ৰণ ঘটে, কিন্তু দৃষ্টিৰ আঁৰ হ'লেই মনত বিৰহৰ বেদনাই দেখা দিয়ে। গ্ৰাম্য প্ৰেমৰ এক গভীৰ অনুভূতি বৈয়াকৰণিক সৰলতাৰে ইয়াত তুলি ধৰা হৈছে।

সামৰণি: গাহাসউসইৰ এই প্ৰথম পাঁচটা গাথাই স্পষ্ট কৰি দিয়ে যে সমগ্ৰ সংকলনখনি ধৰ্মীয় আৱেগ (১ম গাথা), প্ৰাকৃত সাহিত্যৰ গৌৰৱ (২য় ও ৩য় গাথা) আৰু গ্ৰাম্য নাৰী-পুৰুষৰ নিৰ্ভাজ প্ৰেমৰ (৪ৰ্থ ও ৫ম গাথা) এক অনবদ্য কৃতি।

৪. প্ৰয়োজনীয় প্ৰশ্নোত্তৰ (ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে)

- প্ৰশ্ন: 'গাহাসউসই' (গাথা সপ্তশতী) ৰ সংকলনকৰ্তা কোণ?

উত্তৰ: সাতবাহন বংশৰ ৰজা হাল (Hala)।

- প্ৰশ্ন: গাহাসউসই কি ভাষাত ৰচিত?

উত্তৰ: মহাৰাষ্ট্ৰী প্ৰাকৃত ভাষা।

- প্ৰশ্ন: 'গাহাসউসই' শব্দৰ অৰ্থ কি?

উত্তৰ: সাতশ (৭০০) গাথা বা শ্লোকৰ সংকলন।

- প্রশ্ন: গাহাসটুসইত প্ৰধানকৈ কি ৰস প্ৰকাশ পাইছে?

উত্তৰ: শ্ৰেঙ্গাৰ ৰস (প্ৰেম আৰু বিৰহ)।

- প্রশ্ন: গাহাসটুসই কাব্যৰ মূল উপজীব্য বিষয় কি?

উত্তৰ: প্ৰাচীন ভাৰতৰ গ্ৰাম্য জীৱন, গাওঁলীয়া নাৰী-পুৰুষৰ প্ৰেম-বিৰহ আৰু প্ৰকৃতিৰ সজীৱ চিত্ৰণ।

- প্রশ্ন: হিন্দী সাহিত্যৰ কাৰ ৰচনাৰ লগত 'গাহাসটুসই'ৰ গঠনগত সাদৃশ্য দেখা যায়?

উত্তৰ: ৰীতি কালৰ কবি বিহাৰী লালৰ 'বিহাৰী সৎসঈ' (Bihari Satsai) গ্ৰন্থৰ লগত।

'গাহাসটুসই'ৰ প্ৰথম পাঁচটা গাথাৰ আধাৰত প্ৰস্তুত কৰা পৰীক্ষোপযোগী চমু আৰু বহল প্ৰশ্নোত্তৰ:

চমু প্ৰশ্নোত্তৰ (১/২ নম্বৰৰ বাবে)

- প্রশ্ন ১: 'গাহাসটুসই'ৰ প্ৰথম গাথাটিত কাৰ বন্দনা কৰা হৈছে?

উত্তৰ: মহাদেৱ শিৱ আৰু দেৱী পাৰ্বতীৰ (শিৱৰ জটাত থকা অৰ্ধচন্দ্ৰ আৰু পাৰ্বতীৰ চৰণৰ বন্দনা)।

- প্রশ্ন ২: ৰজা হালে কেইটা শ্ৰেষ্ঠ গাথা সংগ্ৰহ কৰি 'সগুণতী' ৰচনা কৰিছিল?

উত্তৰ: সাতশ (৭০০ টা) গাথা।

- প্রশ্ন ৩: দ্বিতীয় গাথাৰ মতে, কোনসকল লোক লাজত পৰাৰ সম্ভাৱনা আছে?

উত্তৰ: যিসকলে মধুৰ প্ৰাকৃত কাব্য নপঢ়াকৈ বা শুনাকৈ প্ৰেম-ভালোবাসাৰ তত্ত্ব আলোচনা কৰিবলৈ যায়।

- প্রশ্ন ৪: চতুৰ্থ গাথাত তৰুণীজনীৰ গালৰ চন্দনৰ গুৰি কিয় বগা হৈ পৰিছিল?

উত্তৰ: প্ৰিয়তমৰ বিচ্ছেদৰ ভয়ত ওলোৱা চকুৰ পানী গালত শুকাই যোৱাৰ বাবে।

- প্রশ্ন ৫: পঞ্চম গাথাৰ মূল বিষয়বস্তু কি?

উত্তৰ: সঁচা প্ৰেমৰ নিভাঁজ মনস্তাত্ত্বিক স্বভাৱ (প্ৰিয়জন ওচৰত থাকিলে আনন্দ-লাজ আৰু আঁতৰি গ'লে বিৰহৰ জ্বালা)।

বহল প্ৰশ্নোত্তৰ (৪/৫ নম্বৰৰ বাবে)

প্ৰশ্ন ১: 'গাহাসটুসই'ৰ প্ৰথম পাঁচটা গাথাৰ আধাৰত ৰজা হালৰ সাহিত্যিক দৃষ্টিভংগী আৰু কাব্যৰ উদ্দেশ্য আলোচনা কৰা।

উত্তৰ: 'গাহাসটুসই'ৰ প্ৰথম পাঁচটা গাথাই সমগ্ৰ গ্ৰন্থখনৰ সাহিত্যিক উদ্দেশ্য আৰু কবি-সংকলক ৰজা হালৰ মুক্ত চিন্তাৰ স্পষ্ট পৰিচয় দাঙি ধৰে:

- মঙ্গলাচৰণ আৰু পৰম্পৰা (১ম গাথা): সংকলনখনি পৰম্পৰাগত দেৱ-বন্দনাৰে (শিৱ-পাৰ্বতীৰ সুন্দৰ ৰূপ) আৰম্ভ কৰি কাব্যৰ শুভ পৰিসমাপ্তি কামনা কৰা হৈছে।
- প্ৰাকৃত ভাষাৰ গৌৰৱ প্ৰতিষ্ঠা (২য় গাথা): হাল ৰজাই সংস্কৰণ বা প্ৰাচীন সংস্কৃত ভাষাৰ অভিজাত্যৰ বিপৰীতে লোকভাষা 'প্ৰাকৃত'ৰ মাধুৰ্যক শ্ৰেষ্ঠত্ব দিছে। তেওঁৰ মতে, প্ৰাকৃত কাব্য সোৱাদ নোলোৱাকৈ প্ৰেমৰ সঁচা অভিজ্ঞতা অনুভৱ কৰিব নোৱাৰি।
- লোক-সাহিত্যৰ সংগ্ৰহ (৩য় গাথা): কোটি কোটি গাথাৰ মাজৰ পৰা কেৱল শ্ৰেষ্ঠ ৭০০ টা গাথা সংগ্ৰহ কৰি হালে লোক-সাহিত্যক এক স্থায়ী ৰূপ দিলে।

- গ্রাম্য প্রেম আৰু মানৱীয় আবেগ (৪ৰ্থ আৰু ৫ম গাথা): প্ৰথম তিনিটা গাথাৰ ভূমিকাৰ পাছতে সংকলকগৰাকীয়ে পোনপটীয়াকৈ গ্ৰাম্য নাৰী-পুৰুষৰ সৰল প্ৰেম, বিৰহ আৰু আৱেগিক লাজ-আনন্দৰ চিত্ৰণত মনোনিবেশ কৰিছে।

প্ৰশ্ন ২: 'গাহাসটুসই'ৰ চতুৰ্থ আৰু পঞ্চম গাথাত প্ৰকাশ পোৱা প্ৰেম আৰু বিৰহৰ চিত্ৰখনি নিজৰ ভাষাত বৰ্ণনা কৰা।

উত্তৰ: গাহাসটুসইৰ ৪ৰ্থ আৰু ৫ মন্ত্ৰ/গাথাত প্ৰাচীন গ্ৰাম্য ভাৰতৰ নিভাঁজ প্ৰেম আৰু তীব্ৰ বিৰহ বেদনাক অতি সুন্দৰকৈ দাঙি ধৰা হৈছে:

- বিৰহৰ আকুলতা (৪ৰ্থ গাথা): এই গাথাটিত এজন গাৱলীয়া ডেকা ধনে-ধানে উপাৰ্জনৰ বাবে প্ৰবাসলৈ যাবলৈ ওলোৱাৰ মুহূৰ্তৰ চিত্ৰ অংকন কৰা হৈছে। প্ৰিয়জন আঁতৰি যোৱাৰ আশংকাত তৰুণী প্ৰেয়সীজনীৰ চকুৰ পৰা ধাৰাসাৰে পানী ববলৈ ধৰে। সেই চকুৰ পানী গালত সানি থোৱা চন্দনৰ প্ৰসাধনৰ লগত মিহলি হৈ শুকাই যোৱাত গালখন বগা পৰি ৰয়। ইয়াৰ জৰিয়তে নাৰী হৃদয়ৰ বিৰহৰ চৰম ব্যাকুলতা বৰ্ণনা কৰা হৈছে।
- প্ৰেমৰ স্বভাৱ (৫ম গাথা): ৫ম গাথাটিত প্ৰেমৰ এক নিৰ্দোষ আৰু সঁচা মনস্তত্ত্ব প্ৰকাশ পাইছে। প্ৰিয়জন চকুৰ আগত থাকিলে মনত যি আনন্দ আৰু লাজৰ সৃষ্টি হয়, কিন্তু তেওঁ দৃষ্টিৰ আঁৰ হ'লেই যি ছটফটনি আৰু বিৰহৰ জুই জ্বলে—ইয়েই প্ৰেমৰ প্ৰকৃত লক্ষণ বুলি কবিয়ে দোহাৰিছে।

এইদৰে এই গাথা দুটাত কোনো কৃত্ৰিমতা নোহোৱাকৈ সহজ-সৰল ভাষাৰে মানৱীয় প্ৰেমক অসাধাৰণ কাব্যিক ৰূপ দিয়া হৈছে।